

ימים. כדכתיב "ויעש לאביו אבל שבעת ימים".

אמר רב יהודה: מת שאין לו מנחמין [קרובים שיתאבלו עליו, ויקבלו עליו תנחומין], הולכין י' בני אדם, ויושבים במקומו שמת שם, ומקבלים עליו תנחומים.

הוא דשכיב בשכבותיה [בשכנותו] דרב יהודה, ולא היו לו מנחמין.

ב-קנב כל יומא מימי השבעה הוה דבר [שולח] רבי יהודה, בי עשרה אנשים, ויתבי בדוכתיה דהמת, וקבלו עליו תנחומים.

לאחר שבעה ימים איתחזי ליה המת בחילמיה [בחלומו] דרב יהודה, ואמר ליה: תנוח דעתך, משום שהנחת את דעתי.

אמר רבי אבהו: כל מה שאומרים בפני המת, הרי הוא שומע ויודע את הדברים, עד שיסתם עליו הגולל. ו"גולל" הוא הכיסוי שנותנים על ארונו של המת⁽¹⁾.

ופליגי בה רבי חייא ורבי שמעון ברבי. חד אמר: המת יודע מה שאומרים עליו, עד שיסתם עליו הגולל.

וחד אמר: יודע הוא מה אומרים עליו, עד שיתעכל הבשר שלו ויכלה.

מאן דאמר "עד שיתעכל הבשר", יליף לה מהא דכתיב "אך בשרו עליו יכאב, ונפשו עליו תאבל". שכל זמן שיש לו עדיין בשר,

יש לה לנפשו חיות להבין מה שאומרים עליו.

ומאן דאמר "עד שיסתם הגולל", יליף לה מדכתיב "וישוב העפר על הארץ כשהיה, והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה לו". שהגוף קרוי "עפר". ומששב אל הארץ, דהיינו בסתימת הגולל, מיד תשוב הרוח ותסתלק ממנו. ושוב אין לו בינה לדעת מה שאומרים עליו.

תנו רבנן: כתיב "והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה לו". "אשר נתנה לו", קרא יתירא הוא. ודרשינן, הוי זהיר בנשמתך ותנה אותה לו לאלקים, כמו שהיתה בעת שנתנה לך. כשם שנתן לך את הנשמה בטהרה ובלא עון, אף אתה תנה לו אותה בטהרה.

משל למלך בשר ודם שחלק בגדי מלכות לעבדיו. פקחין שבהן קיפלום והניחום בקופסא. טפשיין שבהן הלכו ועשו בהן מלאכה.

לימים ביקש המלך את כליו חזרה. פקחין שבהן ששמרו עליהם, החזירום לו כשהן מנוהצין. ואילו הטפשיין שבהן, שעשו בהם מלאכה, החזירום לו כשהן מלוכלכין.

שמח המלך לקראת הפקחין, וכעס לקראת הטפשיין.

על הפקחין אמר: ינתנו כלי שהיו פקדון בידים, חזרה לאוצר. והם הפקחים ילכו לבתיהם לשלום.

1. רש"י. ותוספות פירשו שהיא אבן גדולה שמניחין על הקבר, הקרויה "מצבה".

הרגשה בבשרו. אלא צער הוא לנפש המת, כשהיא רואה בניווול הגוף. והוכיח כן מדברי הרשב"א, בתשובה שס"ט.